

Изази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО УГАРСКУ на годину 6 ф., на по године 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 денарија.

За остале земље у ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: по годину 20 франака, на по године 10 франака, на четврт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И БЊИЖЕВНОСТ.

Преплата шаље се у плаћеним писмима непосредно администрацији „Гласа Црногораца“ на Цетиње, а може се и латом испуштеном поштом у Котор. Дошле поштом се уредништво не пријима.

За огласе плаћа се по простору који заузму на четита, 7 новчића од реда за први пут, а за сваки даљи пут по 5 новч. За огласе веће и на дуже вријеме попушта се.

СЕДМИЧНИ ПРЕГЛЕД.

ЦЕТИЊЕ, 31 Јануара.

У свој типични довршила је ових дана свој рад у Мленима међународна санитарна конференција; ал ипак не може се ни замислити никакав састанак преставника јевропских држава у овоме часу без унутрашње међусобне борбе. Та борба није се на јавност износила, али се толико зна, да су при гласању на конференцији Француска и Русија уз се вазда већину имале.

Ево главнијех тачака, о којима се ту вијећало и закључило.

Заштеник, који је постојао између Аустро Угарске и Инглеске односно проласка бродова кроз суецки прокол за вријеме кваријације, био је модифициран на основу предлога францускијех делегата, које је конференција усвојила. Ови се предлози односе на неке строжије мјере према проласку бродова у кваријацији; и с тога је Инглеска ту уложила са своје стране неке резерве у случајевима, кад се на бродовима војници налазе.

За тим је значајно преображен санитарни савјет, који постоји у Александрији. Број египетских чланова смањен је од девет на четири, чим је савјет тај добио карактер више међународни и више јевропски. Заступајући сада више интересе обала средоземног мора, Инглески делегати нијесу ни овај закључак примили, него су захтијевали, да буде пет чланова египетских.

Осим ових тачака расправљало се и ријешило о важнијим измјенама односно квалификација потребних, што ће се осле тражити од чланова тога санитарног савјета; па су се примиле важне измјене у постојећем санитарнијем правилницима, особито према хаџијама и противу колере.

По овоме се већ види важност овог вијећања међународног, као и његова тежња, да се боље осигура Јевропа од заразљивијех болести, што је често похађају и Азије хвала живом поморском саобраћају кроз суецки прокол. Али је мала хвајда од тога вијећања, када Инглеска не пристаје на закључке његове. Бар инглески делегати нијесу у Мленима ову међународну конвенцију потписали, и ако се министеријална римска „Опипнове“ нада, да ће влада инглеска пристати на закључке ове конференције.

Из Берлина долазе гласови о министеријалној кризи, о оступању генерала Капривија, о повратку на владу књаза Бисмарка! Овијем гласовима дао је повода пројект новог закона о основнијем школама у Прусији, закона реакционарним духом задахнута, који уводи у Прусију конфесионалне школе. Овијем је законом генерал Каприви хтио да награди клерикалну већину у сабору, протестанску и католичку, на коју се највише наклања. Но тим је сложио противу себе двије странке, национал-либералну и слободомну, које су у сабору жестоко на овај владин пројект напале, и изван сабора у народу силну агитацију потакле. Каприви је у сабору држао говор за овај пројект, који је изазвао праву буру. Ушљед тога реакционарног говора напустила је министеријална криза. Министарство се подијелило на двије странке, али она од либералнијех елемената са Микелом на челу у мањини је.

Пројект овај школског закона сада се нахои у рукама парочитог саборског одбора, у којој су заступљене све саборске странке. Тим се ова жестока борба уклонила из сабора, а пренијела у одбор саборски, гдје може дуго трајати, и тим се криза одложити. Каприви ће се сада без самње трудити, да попусти либералима, али конзервативци, који су увећани, не оступају од конфесионалне школе. При томе не треба заборављати клерикализам младог Цара Вилхеама, без чије воље није овај пројект подишан сабору, а Цар је ту скоро записао у споменцу града Минхена ову опомену, да има бити највиши закон воља владатеља! Но ту би се шћела „гвоздена“ рука Бисмаркова, а трудно да ће се Каприви, који би хтио да стоји изван и изнад странака, моћи те Царево држати.

Еле почине невјесност и у парламентарној ситуацији у Пруској, што до сада никад није било.

У Угарској су избори за сабор довршени, и испали су на задовољство свијех мађарских странака. Румуни и Словани нијесу своје кандидате истицали нити су гласовали, држећи се своје досадашње пасивне опозиције. Срби пак ни ту се нијесу могли сложити. Један дио држао се пасивности по савјету централног одбора слободомне странке, а други је гласовао за мађарске кандидате и своје истицао.

Међу посланицима владине странке има десетак Срба; али овога пута не водимо међу њима имена Александра Стојачковића и Милоша Димитријевића, познатијех српских родољуба, и ако су познати владини људи: као да се хтјела угарска влада ослободити и својих пријатеља њихова значаја!

Бечки министеријални „Фремденблат“ поводом ових избора пише: „Народ мађарски опет је доказао своју политичку зрелост, кад је тако једнодушно пристао уз владину странку. А то пуним разлогом. Либерална странка може да покаже на пољедице своје 17-годишње дјелатности. Она је утјелила предмет Мађара под осталијем народностима у Угарској.“ Наводећи ову изјаву владиног органа свијетски „Народ“ вели: „Ми много учимо из твјех ријечи. Оне више значе него се мисли. Нама се чини, као да би „Фремденблат“ хтио, да и аустријска влада стече такве заслуге и да пође путем Тисе и другова па да се уништи још оно мало, што нам остаде! Еј, господо, касно је. Надамо се да ће и угарској браћи сванути боље сунце, а код нас како видите, не иде тако лако по рецепту г. Тисе. А јок!“

НА БУГАРСКА ИЗАЗИВАЊА

Београдски Одјек овако одговара:

Са хладнокривошћу, коју даје исправно држање и гледиште, пратили смо ми нападе који су се развијали у официозној бугарској штампи. По себи се разумије да су ови напади које је покретала и развијала официозна штампа, — „la Bulgargie“ и „Свобода“ — превашани и на безброј других листића, који нуде своје услуге влади. И званична и незванична штампа бугарска утјкивала се ко ће више навијети увреда, ко ће више бацити клевета на Србију, српски народ и њихову владу. Морамо да признамо, да се на овом пољу утјкивања званична штампа уорино држала раме уз раме са листовима које не везују никакви обзир ни дубљи погледи и, рекли бисмо, да је односима међудане, и ако би се, разумије се, с правом очекивало да она бар на том пољу постоје иза оне штампе, која се управља тренутним утицајима дневне политичке борбе, стојећи

изложена свакојаким страстима и недостојношћима.

Нас ни у ком погледу није могла да узлемирава ова кампања, коју је развијала бугарска штампа, спремајући издалека догађаје, који ће изненадити свијет, како дрескошћу, тако и оскудицом сваких дубљих разлога и међународне логике. Увијек свјесно свога неправног држања у међународним односима, увијек готови, да међународним обавезама и дужностима излазимо на сустрет са мирном одлучном преданошћу и њиховом примању и испуњавању — ми се нијесмо могли да странимо окривљавања, који немају за собом ни један поузданији основ од прохтеја који се, и ако се дипломатија њима служи, ипак нерадо употребљује без дубљих политичких разлога, који се крију иза невјешто ушћене форме, у којој се покрећу изврсна тиња.

Све међународне обавезе и дужности Србија је најсавјесније испуњавала — савјесније можда по што су јој у извјесним политичким моментима претписивали њени сопствени интереси. Србија нема разлога да се на свој жал, јер је она сматрала да у испуњавању њених међународних обавеза и дужности лежи и јачина и снага њених права, која проишлеују међународни уговори и односи; лежи онај извор моћи, који јој је потребан, да осигура и развије своје политичке тековине и државни живот, под гаранцијом европског међународног права. Понашање Србије у свима покушењима, кроз које је посљедњих година пролазило уговорно право европско, било је увијек исправно, и са разлогом на држање њено није се могло пружити прет. Једновремено, у моментима кад се берлински уговор није испуњавао, или кад се са испуњавањем његовим окривљавало, па и доцније, кад се дрско предузело, да се он са свим поништи — Србија је без оклевања тачно испуњавала све обавезе, које су на њу биле наложене берлинским уговором. Шта више, нашла се државица у Србији, који су Србију поставили за браниоца његовог, увијек је у један непромишљен рат.

Србија ни у колико није измијенила своје држање у међународним и суејдним односима. Она се и данас подједнако држи у испуњавању својих дужности и обавеза, али ипак не може да допусти, да јој се било криве нека права, било натура испуњавања и оних дужности и обавеза које она ипак није дужна испуњавати, нити их може да испуњава без повреде својих права и своје самосталности.

Покушаје, да се Србији натуре и обавезе овакве природе, мора она да сматра као покушаје, да се њено досдојанство и углед пониже и њена самосталност изложи подмеђеху. Овакве покушаје она мора и дужна је да најоштрије одбије, штићећи најодлучније своје интересе и бранећи најенергичније своја права.

По себи се разумије, да су покушаји бугарске штампе, да Србију окриви за неодојално и неисправно држање, или чак и за непријатељско расположење — врло смјешни а и жалосни у толико, у колико се они противе међународној логици и у колико им недостаје убједљивих разлога зато или, што је веома карактеристично, у колико се за то употребљавају наводи, који ничему не могу да послуже. Ови покушаји требало је да остану усамљени, али они су потпомогнути не само у штампани средње-европској, но и од дипломатије њене.

Кад се повјеровало неоснованостима, намеће се претпоставка, да су се за то морали имати дубоки разлози, које би било узалудно тражити у држању Србије према Бугарској.

Право азила, које укљивају сви политички бјегунци, испључивало је свако могућност да се захтева од Србије, да она, без икаквих основаних разлога, уклони са свог земљишта политичке бјегунце. Њене суеједке дужности, које су јој налагале да мотри на рад и кретање политичких емиграната, да назви, да они не злоупотребеују српско гостопримство — нијесу могле ни у колико да утичу на то, да она опет с друге стране гали једно признато право у међународним односима или, што је још од већег значаја, да у испуњавању суеједких дужности чини сервисне услуге, на штету свога сопственог угледа и достојанства. Испуњавање суеједских дужности и обавеза, не може да се врши на штету другог једног права, које је те суеједске дужности јасно опрје дјелило.

Кад бугарска влада и њена штампа не сматра Ризова и Теофорова за политичке бјегунце, но их сматра за обичне зликовце, требало је да она, ако би хтјела да се користи правом које према разбојницима има, јасним доказима увјери о томе српску владу и потражи да их она изда. Она то не само што ничим не докажује, него се и не труди да то докаже. Она се задовољава просто тиме, што ће рећањем „грозних факата“ казати, да су у сва разбојништва и бјествов Бечева они помијешани и што ће извјети једно сокачко увјерење, да су Бечевљеви убице скривене најприје у срп. консулату у Софији а потом у Србији. Оваква недостојна сумњичења, могу да нађу мјеста само у бугарској штампи. Ту своју тврдњу „Свобода“ подупири тако „важним“ аргументом, као што је, прије двије године штампана, некаква брошура Ризовљева!

Само у потпуно непријатељском расположењу може се изаћи са оваквим тврдњама. Са гледишта бугарске владе и подузваничне штампе можда су оваква окривљавања и разумљива, али сумњиво, да би се нашла ма каква влада, ни ма била она и најреакционарнија и најдеспотскија, која би изашла на сустрет таквим захтјевима. Србија је земља у којој су закони највиша воља, и у којој влада потпуна одговорност министарска. Влада не може забранити ни једно штампано дјело, ако то не проишлеује позитивни закони земаљски, и она не сматра, да ће се стављати у опректу са пријатељским расположењем, ако се у дјелима својим придржава закона земаљских, нити сматра, да ће се од ње захтјевати, да пријатељско расположење испуљује гађењем позитивних закона!...

Али, ако српска влада и није вољна да по цијену понижавања свога угледа и нарушавања својих права испуљује пријатељство, она ипак, не може ни за тренутак да се колеба у испуњавању својих суеједких дужности и захтјева добрих и пријатељских односа. И све, што су јој ове дужности и пријатељско расположења претписивала, она је извршила. Влада српска, у тој тежњи, не само што је уклонила са границе емигранте, но још и парочиту највишу поклану њиховом реду. Она не само што их не храбри и не потпомаже у њиховим плановима но, шта више, оматра да јој је дужност, да отклони све, што би могло послјати сјеме непомирљивости и мржње између владе српске и бугарске, али увијек држећи се оних граница, које се при томе не могу пријети, без извјесне врте понижавања и сувишне услужности.

У осталом, веома је чинити одговорном једну другу државу или владу за све догађаје који ће се у будуће десити, само за то, што у њој има два или три чојјека неповољна влади. Чудноватост оваквог размјерања бесумње не треба нарочито доказивати. Она је више по очигледна. Која се држава може учинити још одговорном за стање и догађаје у другој земљи само за то, што у њој живе три ертернирана чојјека из дотичне земље? Извин сваке је сумње, да се то не може ни по каквој логици закључити.

У далеко већој мјери зачућавају нас оне пријетње, које, уз овако неоснована превађивања, упућује на нас подузванична штампа бугарска. Ми смо дубоког увјерења, да те пријетње слабо што значе и да немају апсолутно никакве вриједности. Нарочито су без сваког значаја ове пријетње, кад их на нас Бугари адресују.

Оцењујући ове пријетње и нападе бугарске штампе, ми можемо само изјавити сажељење, што оне не престају и што се подржавају с моралне стране. У овоме видимо и право расположење бугарске владе према Србији, за које она има основа само њој и њеним пријатељима познатих. За ово Србија није дала никакво повода, и ми му можемо мирно и спокојно сачекати крај. Што се пак Србије тиче, можемо изјавити, да она, не дајући никаквога значаја необзидљивим и недостојним испадима бугарске штампе, сматра за своју дужност, да своје држање ушћавата тако, како се не би дошло до отвореног војнога сукоба. Али, ако и поред свега тога, ма чији тјанствени интереси буду захтијевали да она буде нападнута, она ће, свијесна својих народних и државних интереса, умјети напад мушких дочекати и заштитити достојанство своје и интересе народа свога.

ТРОЈНИ САВЕЗ И УГАРСКА.

Под овим насловом изаша је у Паризу брошура о „Једној угарској историји“, из које сви листови доносе краће или дуже изводе.

Основна је мисао брошури: Мађари мрзе Немце и никад се неће с њима помирити; за то треба да Мађари већ престану подржавати тројни савез, и треба да забораве нерасположење према Русији, те да раде о новом тројном савезу између Русије, Француске и Аустро-Угарске.

Писац с поносом спомиње прошлост Угарске, која ће г. 1895 прославити своју хиљадугодишњицу. Несрећна битка с Турцима код Мохача г. 1526 принудила је Мађаре да се предаду круни Хабзбурговаца, чији је антинационални режим изазвао вјековну борбу противу Њемаца, под вођама мађарским Бочкаијем, Телекијем, Ракоцијем, све до год. 1849, када је само руска војска спасла Аустроју од распада.

Писац истиче, како „бечка камарила“, која је „на кољенима“ измолила руску помоћ, па за тимем „свијет удивила својом неблагодарношћу“ — и до данас ради да у угарској подржи раздражење противу Русије и Словена.

Али највише писац устаје противу Њемачке, која види, да не може сасвим уништити Француску, докле је на Истоку Руске силе, хоће да подложи Аустроју под своју власт, а Хабзбуршкој кући да остави само земље угарске круне. За то доказује нумду споразума са Русијом и Француском.

Писац признаје да су Мађари жедни на Русију, што је Паскевић са дејствима хиљада војске дошао у помоћ Хабзбуршкој династији противу Угарске; на тумачи, како је витешка племенитост Цара Николе увела Русију у ову интервенцију, која није одговарала рускијем интересима. Још на минхенском састанку год. 1826 аустројског Цара Франца I-а узасмирило је предосјећање судбе, што је чекала његова сина Фердинанда, те је молио Цара Никоде, да му обећа, да неће оставити његови наследника у нужди без помоћи. И великодушни Цар пружио је руку помоћи изнемогломе Цару аустројском, да ријеч одржи!

Отуда мржња мађарска, која треба да се обрати — вели писац — на бочку камарила; јер досадашњи правац противу Русије, пријети истребљењем мађарског племени. Сада, кад је носитио власт, љубље Хоенцолерна претворило Јеропу у горостасну касарну, када се сви усјесни цивилизације приноси на жртву ратном Молоху, и још грђе Молоху ратне готовости, тог дивног наоружаног мира, посред кога сви одјећају, да најмања искрица може западити бачву праха — сада мађарски народ може тежити само к једној сврси, да се осигурава поузданијем пријатељима, а прошлост треба да покрије гутом коврвом. Угарске се не може унутра покривати, док се не измири с Русијом, природном покровитељком свијех Словена, и док не утврди свеже пријатељ-

ства са Француском. Између Мађара и Руса — ма што се говорило — постоји нека блискост. Ми смо цијеле њекове живјели у њиховој средини и сачували смо у нашем језику стотина ријечи, што смо из рускога узели. Наши претци, Туркмени, сада се налазе у обеску руске државине. У њиховој историји нема ни трага мржње противу Словена. Садашња је мржња скорашњег проихођења. До почетка 19 вијека мађарска је раса лијено живјела са Словенима. Никад Угарска није ратовала противу Русије. Напротив г. 1709 Петар Велики и Ракоци закључили су дифензивни и офензивни уговор... Политика интереса савјетљује Угарску, да се не противи развијању независних држава на Балкану. Наш савјетственик Дуј Кошут већ нам је показао ту политику, као сретно противу њемачког продирања. Идеја балканске конфедерације није нова и сад се показује као комбинација која се може потпуно остварити. Кад би се по иницијативи Русије и Аустро-Угарске та комбинација остварила, те би се мале балканске државе прогласиле неутралнијема као Болгија и Швајцарска, и кад би овај неутралитет санкционирале европске државе — то би био велики корак к рјешенју источног питања и тврди основ ближењу наше монархије са Русијом. Кад би се тако рјешило, сасвим је вјероватно да би Аустроја оставила Босну и Херцеговину — ове постојане изворе словенске мржње против Аустроје. Русија, не одричући се своје традиционалне политике, може узети обиходни пут преко Мале Азије. Нико не би Русији могао ступити на пут, да постане државом средњемном отуда, гдје се кавкаски путеви гранају на Сирију, Анатолију и Персију; отуда би она могла исто пружити руку Француској.

Кад би Русија дала јавнијех доказа свога расположења према Угарској, мађарска мржња би одма нишчала. И ту се писац узда на Француску, која је вазда великодушна према свакоме, да ће Русији помоћи да схвати трудни положај Угарске. Угарскијем политичарима доста је напоменути анти-њемачке традиције угарске историје. „Запоња, Текели, Ракоци претстављали су бити под влашћу туреком, него ли под њемачком. Стари Угри по истинку нијесу допуштали с ближење са Њемцима. Г. 1849 генерал Гергеј положио је оружјем пред руском војском и Кошут је намјеравао понудити угарску круну Војводи Лајхтенбершком. Граф Сечени, највиши Мађар, свега свога живота проповиједно је политику интереса, која је Угарску управљала у савез са Француском и Русијом а не с Њемачком.“

Ово доносимо по „Кијев. Слово“ као — знак времена, и ако је оно глас вопијућег у пустињи...

ДОПИСИ.

Марсиљ. (Трговачки одношаји са Црном Гором.) Послије дугог времена ево ме опет, да Вам јавим неке

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.“

ЛУПЕЖ.

Од П. Е. Накрохина.

С руског

превела Ј. Петковићка.

У одређени час око се вечерња звиждљка по фабрицима око Петрограда. Кад она заврши своје протекнуто звиждање са дубиним дугим уздахом, коме се одазва друга звиждљка, тако исто тужно, али још јаче ништећи, појави се из фабричних врата гомила радника и као широка шарена тканица пружи се дуж Обводног канала. Људи, знојајни и прљави, обучени у тавне блузе и капуте, иђаху темним лаганим корацима; а жене хитајући, да их прегину, шарехају се међу њима својим разнобојним хаљинама.

Овај људски поток, растећи све више и више, дође до проспекта, који пресеца Обводни канал, и ту се поче раздвајати; међу тим су из фабрике још једнако излазиле нове гомиле људи.

У ђошку између моста и обале канала сјеђаше један дјечко са удцом у руци и стрцељиво очекиваше рибу. Радници са фабрике издириваху риба са различних примједбама, али он не обраћаше на њих никакву пажњу.

Један радник, млад човјек са највишим очима, које су, изгледале, у свему находиле љубовитну загопетку, застаде на мосту, наслона се на преграду и стаде замашљиво гледати доље. Ова тавна вода, тек од скоро ослобођена од леда, подеје ђаше га на село, гдје тако исто узана ријека тече између нагнутих над њом грба. Њему се представи слика буђења природе, сакривена од њега у ствари за безбрајним редом кућа, са огромним грађама фабрика, час мрачних као тавнице, час онег раскошних као дворони; само је фонте — слике — чисто плаво небо — био и овдје онај исти и на њему су се

јасно видели високи цмшећи се фабрични димњаци.

— Мило ли ми бјеше ловити рибу у селу! рече он јасно по своме обичају, као да се дијели мислима и утицима с ким му драго, било са оним, ко стоји с њим, или ко пролази поред њега.

Он удахну, пође даље, и брзо га нови предмети одраганише од успомена о далеком давно и можда за навјек остављеном селу.

— Ево, објесине љубљанку! рече он, гледајући на зид камене куће, гдје је молер, тај вјесник прољећа у Петрограду, већ намјестио своје сирање.

Једна мала дјевојчица трчаше на сусрет оцу, и висок крунај радник са брадом сав прљав од чађе подиже је на руке и стаде је њежно целивати.

— Обрљањеш, стрико, ту дјевојчицу! не мога да и ту не рече своју млади радник.

Куће у овој улици бјеху на два боја дрвене и зидане; доњи катови, благодарени дућанима и метанама, изгледаху доста весело, а прозори горњих без завјеса, без цвијећа, били су сумрачни и непримамљиви, као у празним квартирима; али који пут си могао видјети кроз прозор крај црчане завјесе над постелем — будак фамилијарног човјека у општој одаји за четири-пет породица, а гдје га је си могао опазити човјека опасаног преко кошуље, жену у зубуну или плавојесе дјечије главе, да радознало извирнују на улици.

На улици се већ свуда гомилао свијет, који одједном оживи празан и миран крај вароши: једни се врђу са фабрика, сврђу на уснут у дућане, застајући пред таблама продаваоца — разносача; други пак радници, који су се већ вратили кућама, или њихове жене са дјецом излазе и сиједају пред камије; неки су чомеђали на обали канала, а око врата механа и кафана бјеху читаве гомиле радника, који су, како изгледале, дошли не да пију, но само да се надишу ваздухом пуним мириса од вина и ракије.

Могао си видјети и такве, у којих се

цијене француских производа, који би се у Црној Гори због своје јефтинеће а и боље квалитете, лако одомачити могли. У првом реду долази овамо о светиљке и пућа, на које се у Црној Гори доста троши, а употребљавају се за понајвише свијеће из Тријемпа, које у сваком обзиру за францускима застају. Француске свијеће су обично цијелом својом дужином у троје или четворо промуљене, ушљед чега је њихово свјетло јаче, а главна је корист од тога, што се на тим свијећама много уштеђује, јер све оно што се горењем растапа, опет се у шупљине слијева и поново гори.

Те свијеће нијесу скупе, јер 100 кила најфинијех таквијех свијећа кошта само 180 франака, а простје се могу и јефтиније купити, т. ј. за 104 до 112 франака од 100 кила.

Много се надаље у Црној Гори сапун а троши, а нема сумње да је тај производ у Француској пуно савршенији и пуно јефтинији, него у осталим земљама, јер вас онај материјал што за прављење сапуна треба а поменце уље од маслина, у земљи се у достатној количини добива, а савршенство француске сапунареке индустрије свакоме је познато.

Три су врсте сапуна, које би у Црној Гори добро пролазиле, а то су прво разни мирисави сапуни за умивање, за тимем бјели сапун за прање робе и исто такав модри сапун. Од мирисавих сапуна има опет двије врсте и то за умивање у студеној води и таквијех, који се само у млакој води цијене. Од оних првих продаје се дузина од 60 сантима до највише два франка, према томе какова је врста и какова је кутија, у којој је сапун сложен, а онај други је нешто скупљи, т. ј. од франка и по до четири франка дузина, а има га и од 6 франака, у којем је најфинији мирис, који се само добити може.

За прање робе бољи је онај бјели сапун од модриг, али за то је и нешто скупљи, јер кашета од 100 кила врло доброг бјелиг сапуна кошта 46 франака, а има га и за 35 франака, а од оног модриг кошта кашета само 33 до 43 франка.

Ако пак који трговац од једном купи 600 до 1200 кила од тог истог сапуна за прање, али несложеног у комадима у кашете, добива свако 100 кила за најмање 2 франка јефтиније од горење цијене.

Све поменуте врсте сапуна и свијећа, као и њихове цијене могу црногорски трговци у министарству финансија на Цетињу виђети и о њиховој се доброту лично увјерити.

Не би на посљетку с горега било, да се у Црној Гори учини једна проба са француским тиглама, јер црногорске тигле, којима се куће прекривају, врло су слабе и неодговарају ни најмање домаћим приликама. Погледајте само, како се лијено својим кровом одикује кошуница Његовог Височанства и још неке новје куће покривене исто тако, од осталих цетињскијех кућа! Не само што је онај кров љепши за виђети, већ он је и

много практичнији, јер кров са онаковим тиглама може се стрменији учинити, ушљед чега се вода и снијег ш њега брже слијева а и више се простора испод њега добива.

Таквијех тигала произвађа се и у Француској доста, а има их од свијокаке врсте и величине, а цијена им се према врсти мијења од 45 до 100 франака од хиљаде комада.

1.

Колашин 21 јануара 1892. (Светосавска прослава, народно адравље, чи стоћа, контрола, вријеме и цијене жит а.)

Светосавска прослава ове године у нашој вароши прославлена је баш лијено. По свршетку летурђије упутисмо се у школу, заједно велика маса народа; а школа тога дана бјеше дивота окићена са заставама, и вијеницима одјеле исплетеним. Школа је била дупком пуна а три свештеника закретише водичу. Затим је учитељ млађих разреда говорио бесједу, о светковини и васпитању, иза тога су баћи одијевали „Ускликнимо с љубављу,“ па је одпочело декламовање комада од наших најомилених пјесника, и пјевали су разне пјесме.

Прошлого мјесеца чињена је контрола управ. вароши и финанси. кап. Малину; и ако се контрола подуже бавила, и најситније ствари претресала, резултат је такав изишао, као што се може исчекивати од вјерног сина који служи домовину искрено.

Вријеме око Савинадне необично је студено било, сјевер са свијетом и нијавицом био је два три дана; сад обични је.

На досадашњим пазарима било је пшенице кило 1½ по 12 нов; а урметин (кукуруза) кило 1½ по 11 нов. чујемо биће скорим и државног на Плавницу, те ће онда овђе бити јефтиније. Боже здравља нашем витеником Господару, па ћемо доживјети боље, радосније дане, а молићу Бога да ви будем вјесник срећнијих догађаја, у напријед. **Момче из Покрајине.**

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Ново дјело.) Svetem Slovanskym-cesty L. Kubu. Na Černé Hore. — Popsáni cest z r. 1890 a 1891 d. I, ve šit 1. Po dehradl. 1892. 8°. (По Славенском Свијету — путовање Л. Кубе. У Црној Гори. Путовање 1890 и 1891 г.). Л. Куба је већ стекао себи лијено име код свију Славена својим класичним издањем „Славенство у својим пјесмама“, у којем цијели, доста велики одјељак посвећен је Црној Гори, и сувише црногорске пјесме изашле су још и у засебном албуму (1890 г. in 40 стр. 124). Сада излази његов путовање по славенским земљама, у којем први дио заузима Црна Гора. Пред нама је приа свеска овога дјела, којих ће бити свега 12 са сликама (свега 200).

Има много путованијех дјела о Црној Гори и многа од њих снабђевена су по гдје којом сликом; у том смислу најбоље

агоде, да би се човјек прекипут радом мога испружити колико је дуг на поду да се одмори, лијено вријеме — све то заједно мамило га је да куд-тођ изађе. Можда га је уобразиља преносила у средину вароши од куд долијетало гласа душњава од кола.

Тамо је све блистало у зрацима залазећег сунца; и чисти прозори, и све што је било у њима, и лијене фирме на зидовима високих у неколико катова кућа; лијено обучен свијет шаренио се по широ-ким тротуарима; младе лијене госпоице у новим пролећним хаљинама изгледале су као само пролеће.

У осталом њему је доста било ноћи у кафану, на да се осјети готово у истој сфери образованог друштва, у лијеном намјештају кои тако прија оку, а највише, да проведе вријеме за читањем новина или каквог листа са шареним сликама.

И ево се он опет појави на улици, али сад већ умивен, очешљан, обучен, у својој плавој кошуљи са везеном јаком, у дугачком летњем капуту и лакој свиденој качкети. Фалио му је само сат, и Сава се опет закле у себи да ће му га зликовац скупо платити.

Не може се рећи да би тај сат имао особиту и неодносну цијену: он готово никад није радио, а ако му се кад и догађало да ради он се никад није управљао по току небесних светила, но је показивао вријеме како му драго; али он је био за Саву предмет толике гордости и пажње да се њему обична казна за крађу чинила сувише мала за оваку прилику и неби се могло уздржати да се сам не намири, кад би му испало за руком да пронађе допова.

„Тавница би му била сама по себи, али и ја би му придоо од своје стране и то тако да му већ нигда неби пало на памет да краде, и дјечу би своју закљео!“ мишљаше он идући у кафану.

Кафана се звала „Сиплији“ и имала је два одјељења за раднике и за господу. Кроз стаклена врата до буџета виђаше се ред соба за раднике. Ту у ово доба дана готово није ни било гостију; и ако је било

je djelo K. Iriartha (Ch. Iriarte. — Les bords de l'Adriatique et le Monténégro. Paris. 1878. in 4e Pp. 639) također sa slikama, u kojem Crna Gora zauzima 176 str. sa 46 slika.

Ovo posljednje sastavljeno je nešto po ličnim upečatcima auktora, nešto kol-tilirvano; slike tako isto nešto ori-ginalno, ali višim dio izvažen je iz dru-gih knjiga i kalendara; pri tom gotovo sve se odnosi samo na Cetinje i njegovu okolicu. Među tim g. Kuba, koliko mi znamo, pronutovao je cijelu Crnu Goru, i po prvoj svesci vidimo, da on opisuje samo to, što je lično vidio i iskusio, a tako isto i njegove slike skinute su njegovim pomoću fotografског аппарата или од руке; dakle sve je originalno и ново, a to je vrlo важна stvar.

Pročitavši prvu svesku, koja obu-hvaća put njegov od Kotora do Cetinja, mi smo našli u њему, поред оригинал-ности, још и потуну тапост, која ни нај-мање не смета занимљивости, тако да отпочевши читати, ви не можете се за-уставити док не свршите. Свад провирују епипити е к природи Црне Горе, и ако је сурова, и к људима, који у својој про-стоти привлачују славенско срце својим правцима, које се огледају у шиховој сла-вној историји, и гостољубивим понашањем спрема путника, особито кад види у њему брата Славена.

Vrlo је лицеп izbor сужета за слике, и. пр. у Перасту ви не видите оне голети, које висе над њим, а не имају у себи ништа ни лицепно, ни величанственога; него ви дате гамилицу некадашњих палата и танки звоник над црквом, које се огледа у море, а преко њега гледате Црну Goru с Довђе-ном. На слици Kotora сасвим истинито прелазе се први упечат, кад се прибли-жујете к њему: варош ичезава, као „дјло рукт чловеческих“ пред величавом при-редом и само гдје гдје вири бедем од фор-тице а тамо далеко по боку Довђена на-вија се пут, као гигантски потез пера. Ту имате лијепе сценарије и групе на старом путу, Његуше и т. д.; а да завр-шетку типичне фигуре крчмарике Марице Ђурове са ђететом на рукама.

Спољашњост издања такођер не остав-ља ништа жељети а цијена за једну сvesку је 10 слика 30 нов. за цијели том о Црној Гори 3 ф. и 60 нов.

С нестрпљивошћу очекујемо проду-жење и препоручујемо ово лијепо дјело нашем читалачком свијету.

Р.
(Листови) Примили смо прву сvesку „Права и ка“, листа за правне и државне науке — што је у Биограду покренуо др. Мил. Р. Веселић по већ печатаном дотичном огласу у овом листу, са овом садржином:

1. Потреба правног листа у нас и његов задатак од уредника.
2. Заштита трговинских жигова од М. Марковића.
3. Удаци или самовласно апшење за дуг у староме српскоме законодавству и у народним обичајима, од Стојана Новаковића.

свега три радника, по изгледу калдрмије или каменолома у прљавим кошуљама и закрпљеним на кољенима гађама, опет изгледаше тјескобно. Непокривени, груби астаги, ободјасани тавно-црвеном бојом, која се мало одликовала од прљавог пода, били су свуд и поред зидова, и на сред собе, опкољени празним и многобројним столицама.

Широм отворена врата с друге стра-не буфета вела су у другу — чисту половину, која је имала свега двије одије. Ова је било много више мјеста: астаги покривени бијелим чаршавима и плетене столице нису закрчавала одају, но су стајале само поред зидова. Чис: под, огледала међу прозорима, завјесе и орган у крају друге собе још више су одликовали чисто одјелење од прљавог.

Код органа за боцом ракије сјеђаху двојица и живо разговараху. По изгледу рекао би човјек да су или мајстори или ситни трговци. Један од њих, човјек у годинама, висок, црномњаст с великим дебелим носом и ријечком брадицом, изгледаше као да је тешко рањен: испод превеза код му покриваше пола главе нијаше се отекао и сировљено око, али као да он тој околности није придавао никакву значаја или није ни знао за њу; његово здраво око, климање главе, махање руку и често цијелога тијела показиваху колико је био занесен са предметом разговора. Његов друг, младић са grubim рукама, прекидаше разговор само у толико да нареди да се понова навије орган, и чим исти загрми те загуши њине ријечи, они су принуђени и чак да се служе мимиком да би се могли разумјети.

У одаји до буфета пијаше чај суво-њав човјек средњих година, са обријаном брадом. По капи са грбом виђаше се да је чиновник.

У истој одаји за другим столом код врата што воде у буфет довикиваше се са момком од буфета гост, кој се одма јако допаде Сави.

То је био младић, како се Сави

4. Општинска самоуправа и наш општински закон од Ј. Милашевића.

5. Умно перазвијени од дра. М. Васића.

6. Помен М. Дамјановићу од уредника.

7. Први збор српског правичног друштва.

8. Из суднице.

9. Побуде у решењима државног савјета, саопштио У.

10. Књижевни преглед.

11. Глашник.

12. Подлистак.

Као што се види из ове садржине, „Правник“ је у добријем рукама. Но то нам је и у напријед обећавао име Дра Веселића, које је већ стекло уредно мјесто у нашој правној књижевности. Дужност нам је препоручити овај лист правницима на приморју особито ради језика, не били се стало на пут ширењу неких гроба у правном нашем језику и поправило, што се даде поправити.

„Вјесник“, Хрватског археолошког дру-штва у Лом, броју овогодишњем доноси: 1. Римски натписи откривени точајем г. 1891 у Хрватској С. Љубић; 2. Натпис римски из Давила код Шибеника. С. Љубић; 3. Старобосански натписи у Босни и Херце-говини. Вид — Вуделић. 4. Субићев натпис у Островици далматинској. С. Љубић; 5. Старинске ископине у Котлауи и Стражи-нама у крају Врлике у Далмацији. П. Станић; 6. Уломак надгратника са натписом и урезом хрватско-бизантинскога слога у Трогиру. Фр. Радић; 8. Дониси, на Разне вијести и т. д.

(Овогодишња светосавска просла-ва) архунац је свој посетила у Српск. Карловима освешањем нове величанствене зграде гимназијског богословске. Како нишу „Бранику“ свечаност та ишла је овим редом: По свршеној св. литургији дошао је под „небом“ св. Патријарх — пред њим многобројно чинодјејствовање свешт-ство, за њим силан побожан народ — у шимпиром окићену и сликама украсиену пространу „саборску дворану“ (завузима горњи спрат зграде од угла према мафи-страту, па све до испод куле.) По сврше-ном обреду освешања нове зграде прочи-тао је гимназијски проф. г. В. Вујић говор г. управитеља С. Лазића, кога је болест била спречила да присуствује тој свеча-ности. У говору гом, који се на некојим мјестима дизао до ванредних њенота, иви-јела се у кратко историја гимназије карло-вачке, и старе зграде гимназијске — чеда великога Стефана Стратимировића и за-дужбине умрлог Димитрија Анастасије-вића-Савова. Дакако, да се и задужбина браће Анђелића достојно оцјенила и да се је топло захвалило духу умрлог и свије-сти и родољубљу живог Анђелића. Па није се пропустило обратити и Њ. Светости г. Патријарху Георгију, са молбом, да се родитељски постара за напредак гимназије те. Послије тога говора прозборио је патријаршки протосинђел и привр. управ-итељ богословског училишта, г. Герасим Петровић. Послије тих говора отпјевао је гимназијски хор „Химну браћи Анђели-

чинио, из круга образованих људи, врло сиромашно обучен, у осталом, као и сви образовани људи, са којима је Сава имао прилике да чини познанства по кафанама. На њему бјеше до горе закопчан стари капут, отворено-пенелане издрте и доље подеране гаће и са свим изношене ципеле. Он не скидаше поријелог изгужваног шешира и пребацив ногу преко ноге врша-ше у руци игрица. У његовом забринутом лицу и гласу бјеше нешто искрено, ма да је говорио као туђим гласом, обрћући природан тон у дубоки басић; то му је сигурно била навика коју је узео још у петнајестој години, кад се обично младић труди да изгледа као зрло човјек, кад почиње да набљудав за рашћењем још непробијених бркова и кад се стара да гсвори генерал-октавом. Овај његов говор придаваше озбиљност и сталност свакој његовој ријечи, као што и брци придаваху солидан карактер његовој у опште врло младоликној физиономији.

— Какав си т. земљак кад нећеш ни чиницу ракије да ми повјерујеш! гово-раше он момку. Момак ћутае.
— А ја сам то још држао за доброт човјека! наставља младић: — срами се! Па нећеш ни да промислиш: какав ти је рачун: кад сам ти већ дужан пет рубаља, шта су још некаких пет новчића? Како ти то неможеш да разумијеш?
— Разумијем ја то да свакако ништа нећу добити.

— Којешта! Не, брајко, вараш се! Само нек се помирам са оцем...

— Надај се!

— Па, најпосље, умријеће; имаћу ваљда толико да ти исплатим ти несрећни пет рубаља.

Чиновник који је све ово слушао нађе за пуцно да скептички примјети.

— На то се неможе увјек рачунати, рече он момку: — Јесте познавали Тарса Василевића? Он је у старости узео еко-номку и оставио јој сво своје имање.

— То се дешава, рече момак.

Младић не рече ништа, само погледа

њима, коју је за спешност нашео оста-рели преводилац Хораца и pjesник оиће познате pjesме „св. Сава“ — г. управитељ Лазић, а компоновао ју г. Д. Сперњак, богосл. П. год. Та лијена Химна почиње се, са овим стиховима:

Што се тако, воросавска вило,
Стражилово дивно захорило?
Да а' то виле соколове буди,
Или струна pjesничкова гуди? ...

(К тумачењу „Горског Вијенца“.) Из Ливе нам нише пријатељ:

У полемици између г. Решетара и г. Драговића односно значења глагола „хабати“ имао бих рећи, да хабати значи што и худити, шиптати и машетати, па за то оно у „Горском Вијенцу“, гдје Ферат вели, да вјера турска поднијет не може „да се хаба“ — значи, да вјера турска не допушта, да се худи, да се ништа или да се манише. Тако се мени чини, а ко занесе боље разлоге, ја ћу признати. О. Н.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетинје, 31 јануара.

(С Двора.) Његово Височанство Књаз Никола прешао је у сриједу с Крушевца на Ријеку гдје се бавио два дана. Његово Височанство и Њ. Њ. С. С. Књаз Нашледник Давид и Књажевћ Мирко с пратњом данас у подне присијели с Ријеке у своју престолницу.

(Из Митрополије.) Почетком ове године наша Света Митрополија при-мила је молбеницу од „Грчко-славен-ског православног Друштва“ из Чика-го (у Америци), којом тражи исто друштво једнога свештеника, који би знао служити језиком словенским и грчким. — Његово Високопреосве-штенство г. Митрополит Митрофан у својем одговору на ов молбеницу радује се, што се из исте увјерио, како у далекој Америци Свето Право-славље хвата дубокога корјена, из кога ће, помоћу Божијом израсти плодносн огранак великога дебла Св. Православне цркве; и Богу се моли „да то друштво пронесе, рас-простре и утврди Спаситељну науку и на тој крајњој тачки запада, како би се од истока до запада, једнина молитвама, једним науком свете Православне вјере славило Пресвето име Спаситеља нашега Исуса Христа“. У тој жељи Њ. В. савјетује немо Друш-тво, да се обрати с истом молбе-ницом Његовоме Преосвештенству, г. Николају, епископу Алеутском, кога је скоро послао св. правитеље, руски Синод у Сан Франциско; па свој

на чиновника као на радозналу али мало важећу појаву.

У учтвом остојану од свију у ћо-шкку за органом сјеђаше слуга: лијепи обичај кафана није тражио да слуга мора стајати пред гостима.

Младић се обрну њему и махну главом пут буфета.

— Ела де, донеси!

— Не даду ...

Младић погледа на Саву.

— Какви су то људи! рече он машући главом.

Ово изведе Саву из положаја посма-трача, у коме се находио слушајући пре-говоре непознатог младића са момком од буфета. Разумије се да је он био на страни образованог човјека, који је био тако ма-теријално стијешњен. О приђе к столу, гдје је сједио младић, мало се наже и запити:

— Могу ли с вама сјести?

— Молим нас.

Затим да би боље везао познанство Сави наручи чиницу ракије и метну је пред младића:

— Изволте!

— Шта је то, увреди се младић: — за кога ме ви држите?

Сав се нађе у врло негодном по-ложају.

— Зар сам ја кочијанин? настави мла-дић љутито.

— Извините, господине: ја сам хтјео да вас почастим са свим мојим поштова-њем ...

— Ви сте хтјели да ме частите; али зар сам ја кочијанин? ... Поштен човјек кад части поштена човјека он сам није с њим: тако чине честити људи!

— Ја то разумијем. Али пошто ја не волим ракију, то ја нијесам ни наручио за себе ... Али у овакој прилици и ја ћу пити ...

Младић озлојеђено ћутае.

— Обете допустити? запита Саво колебљућа се.

— Па цате, рече младић већ блажије

одговор завршује шиљући „Славно-ме Друштву и свакој Нам једновјер-ној православној души у Чикагу живе-ћој, великоме као и маломе, староме као и младоме Архиепископу благослов, мо-лећи Податеља свију блага, да вас све руководи и управља, како би са успјехом достигли до своје побожне цијељи на прославу Преплаготога Спаситеља нашега и на вашу времену срећу и вјечно Спасење“.

(Личне вијести.) Г. П. Д Вурцел, секретар царско-руског посланства на Cetinje, повратио се из Веча у поне-дјелник.

(Вријеме.) Послије прозетних дана, па јужине, опомадне је осваљу-но на Cetinje високи снјејг, који је опет прекинуо комуникацију колекијем путем са Котором. Што више, ни по-шта нам није могла опомадне из Кото-ра стићи. Али се од јучер снјејг опет почео топити.

Т Р Г О В И Н А.

Пикнић. 21 јануара 1892. — Ево вам цијене са ономадашњег пазара:

Волови сума 150 кила од 56 ф. до 60 ф. — Брави овчи сума 18 кила од 5 ф. до 5 и 50 нов. — Брави кози сума 18 кила од 5 ф. до 5 и 20 нов. — Скорупи 1 и по кило по 70 н. — Масло 1 и по кило по 1 ф. и 20 н. — Сир добри 1 и по кило по 1 ф. — Сир прости 1 и по кило по 40 н. — Месо суво 1 и по кило по 60 новч. — Урме тини 1 и по кило по 12 новч. — Брашно 1 и по кило по 13 новч. — Пшеница 1 и по кило по 16 новч. — Кртола 1 и по кило по 3 новч. — Кукуе 1 и по кило по 6 новч. — Дуван у листу 1 и по кило по 1 ф. и 20 новч. — Дуван дограм 1 и по кило по 1 ф. —

Р А З Л И Ч И Т О.

(† Војвоткиња Лудовика Бавар-ска.) Како је брзојав јавно, преминула је у Монакову мајка царице аустријске у старости од 84 године од посејдица инелу-енце. Из њезина брака с покојним војводом Максом потекло је осморо дјеце, три сина и пет кћерих. Најстарији син, војвода Људевит, одрекао се је мајората, кад се је оженио с Хенриетом Мандел, други је син војвода Карло Теодор, познати лич-ник, ожењен с принцесом Маријом од Браганше, трећи син Максимилиан јест баварски генерал. Од кћерих удала се је најстарија, војвоткиња Јелена за кнеза Тсеурн Тауса, војвоткиња Јелесава удала се је 24. априла 1854. за цара Франу Јосипа, војвоткиња Марија 3 фебруара 1859. за бившег италијанског краља Фрању II, војвоткиња Матилда 5 јунија 1861. за

и додаде: онда и ја пристајем ради дру-штва. Достојанствено понашање младића уздиже га у очима Саве и он се купну са очитим поштовањем са својим новим познаником.

— Сасвим сам се процио! рече овај остављајући празну чашицу.

— Сигурно од туге, господине? за-пита Саву учтиво.

— Бога ми не знам. Мора да је то навика: унутро сам се. Тавво ми је за-нимљиво, да не могу да не пијем, знате такви су моји послови.

— Сигурно се наодите више на отво-реном ваздуху зими?

— Не, није то: ја сам вјештак.

— А-а-а! одзва се Сав са учтивим изненађењем: А дозволте да вас запитам: какву игру престављате?

— Моје ампау, оћете да речете?

За сад се још нијесам зауставио ни на чему одређеном. Желим да играм прве љубавнице, али подузимах да их ћаво носи, не даду улоге. Они видите гледају не на талонат по на гардеробу ...

— Како рекосте? Опустите, госпо-дине, нисам дочеу ...

— Гардероба.

— Чини вам препреке?

— Разумије се. Од тога све зависи.

Због тога управо и нијесам познат. Јесте ли кад чули презиме: Градов-Леонски?

— Чини ми се да нијесам.

— То је моје глумачко презиме, а право ми је презиме Белесов. Није никакво чудо да нисте чули: увијек су ми допа-дале најгоре улоге, ћаво да их носи, под-лаце! Стојим на отвореној бини, на лад-ноћи у јесен без капута и без шешира: проговорим двије ријечи, а по сага зебем без икаква посла ... Ајде да понијемо још по чашичу! ... Или боље наручите боцу... цијење запада ...

(Наставиће се.)

грофа Траниа. Најмлађа кћи, војвоткњина Софија, била је већ заручена с баварским краљем Лудевитом II., у тај је с непознатих разлога на једном разкинутој вез, на што се је војвоткњина Софија удала 28 септембра 1868 за војводу Александра.

(† **Сима Радаковић.**) У прошлу суботу преминуо је у Загребу после дужег боловања један од најоличнијих часника аустро угарске војске, ц. и кр. подмаршал у миру, Сима Радаковић. Покојник родио се г. 1830 у Љесковцу код Плитвичких језера, од оца крајинскога частника, 1858 постао је поручником и ратовао 1849 у Угарској, 1857 био Радаковић премјештен као учитељ у ц. кр. кадетску школу у Каменици 1858. Постао је 1859 капетаном суделовао је у талијанском рату са својом пуковнијом, која је чувала Мантову. 1869 постао је мајором подпуковником. За вријеме босанске окупације, Радаковић је био именован заповједником тврђавице Олузена на доњој Перетви, гдје је исте године постао и пуковником. 1884. постао је Радаковић, заповједником пјешачке бригаде и у том својству ген.-мајором. На сопствену молбу 1889. прешао је у мир. Том приликом добио је наслов подмаршала и витешки крст Леополдова реда. Прешавши у мир настало је покојник у Загребу. Стасит и лицеп, те племенита срца човек, пок. Сима Радаковић био је врло обриван часник и врли родољуб.

(**Витенске игре на коњима.**) Да се још у старо вријеме гајило у нас коњарство и витешки дух у народу много боље него ли и данас, потврђује нам најбоље ова забилешка, коју је из дубровачких листина извадио и штампано у „Archiv für slav. Philologie“, Bd. XIV h. I. чувени слов. научник Константин Иречек: Прегледајући дубровачке судске књиге XV столећа, те драгоцене изворе за културну историју Србије, Босне и Далмације, нађо смо недавно једну интересну свједошбу о коњаничким играма у старој српској држави. Игра, о којој је овдје говор, била је у вријеме деспота Ђурђа Бранковића у Приштини на Божић 1435 године (testum consuetum), а вршила се на једном пољу ван града, на коме је био неколико колиба и које се звало потициште. У Даничићеву „Речнику из књижевних старина“ има само гласол потећи, потенци ситге. То није био турнир, (игра коњаничка, бацање коња, ратничка игра), бухурт (онет коњаничка игра, гдје се бори гомила против гомиле). Њојстра (држање животиња у Риму) ни источњачки дерид (онет игра бацања коња на коњима), већ једна врата игре на коњу с коњем, да дигне рукавицу, која је била на једном коцу („contemo aliquante volte con le lance al quanto le qual iga messo“). Такмичари су били у потпуној спреми са буздованима (masia, vs. masia di ferro), турским сабљама (simi-taga) и са луком стрижелом, тадашњим врло обичним оружјем у тим земљама. Случај, који нам је сачувао доказ о овој игри, тиче се само дубровачких трговаца, Nobili и Populane, њихових слугу и једног племића из Одиња (Dnleigno), али обичај тај био је мјесни, јер се то види по томе што је имао свој српски назив. У Дубровнику се помиње у то доба племићи лов са соколима, а не коњаничке игре. Повод да се запише у судске књиге, била је крвава свађа међу страним дубровчанима на „потицишту“, у којој трговац Тасовац Радмидовић добио тежак ударац преко носа. Ево наших исписа о цијелој тој ствари:

„Lamentationes de fores,“ књига од године 1436 у архиву о. ц. окружног суда у Дубровнику 17 јануара, забилежена је тужба о свађи „die Natalis Domini dnu fieret festum consuatum in Pristina perobiles et mercatores.“ „Радован Клетнар (клетка је тад значила и магазу са робом) поче на своме коњу трку с обореним коњем и пробо би Тасовца Радмидовића да није био спречен. Вукосав Клетнар извуче лук са стрижелом и Петков брат Обрад Томковић заману буздованом (masia), али обојицу задржање, исто тако као и Лукину слугу Радослава, који извуче своју сабљу (trahit semitariam.) Али Ратко Режа удари својом сабљом Тасовца по лицу, расече му браду и „absidit (sic) posum тако, да Тасовац „iacet in periculo mortis“.

Сад долазе на талијанском изкази свједока. Господин Цињо Калић (Ser Zugno de Calich) рече „да није био на потицишту нити да је жахао на Божић“; он је остао у свом дућану на тргу у Приштини („la lotecha nela piazza del merchato“).

Господин Цињо Гунулић вели: „На дан овога Божића по обичају нас неколико трговаца одјасасмо на потицишту потекосмо неколико пута са нацереним коњем пут усправљење рукавице. За тим нас неколико одосмо. И кад смо били подаље од једне колибе, која је била близу потицишта, а са мном су били Радослав Вокмирић названи Коломон, и тај се Радослав Вокмирић названи Соломон, и тај се Радослав обрну и повика неколико пута:

„не дамо да се замеће свађа!“ И извуче многи од њих своје сабље, а поменути Радослав бјеше извучао своју, и т. д. Ратко Режа рани Тасовца Радмидовића“.

Радман Прибиловић рече: „Ја бијох отишао потициште пјешке да гледам како трче трговци са коњима пут рукавице, и пошто сам мало гледао кренух се својој кући. Одмакнувши се зачух грају свађе на потицишту и врати се тамо и видјех како Вукосав Клетнар бјеше патегао лук, те му ја узех стрижелу и она се преби. Такође видјех да Тасовац држи у руци гољу сабљу, а тако исто и многи други, а Петко, брат Обрадов, који бјеше постављен код рукавице, поче бити слуге Тасовчеве оном мотком, на којој је била рукавица, а у то дође Ратко Режа са сабљом и одече нос и лице поменутом Тасовцу“.

Господин Марин Перо Дукарић и господин Стефан Тане (Одвјанић) рекосе: „трчели ми на коњима у потицишту стигосмо ми на потициште и протрјасасмо неколико пута, на неколико нас одјасасмо ка неким колибама, које бјеху ту у близини, а они други бјеху остали на потицишту, и тад се поче битка сабљама.“

Пресуда последњег дана фебруара 1436: Ратко Режа да плати два пута по 50 перпера нашој општини, а ако не плати да му се одече десна рука; сем тога да одлежи 6 мјесеци у затвору. Остали завађачи да одлеже сваки по мјесец дана у затвору.“ Из „Витеза“.

(**Хрвоја, војвода Силетски.**) Ми смо у своје вријеме опширно споменули Хрвојин кодекс, што га је лирске године издао према уређењу Јашићеву и Талочијеву заједничко министарство финансија као врховно управитељство Босне и Херцеговине. Прекјучер читло је Лудевит Талочија као дописујући члан мађарске академије у академичкој сједници извјешће о том кодексу и о бану Хрвоји, војводи Силетском. Академик најприје је споменуо, да је академија прије више година послала у Цариград поверљенство, које је ондје истраживало старе књиге и рукописе. У књијници Ески Сарајској нашло је то поверљенство споменути старославенски рукопис, посвећен Хрвоји и уређен његовом сликом и његовим грбом. Тај је кодекс издао влада, а академија га је поштом позулоу расправом о животу Хрвојин и његовом утицају на савремене догађаје. Хрвоја бијаше члан породице Хрватинића и заузимаше међу годинама 1386—1416. одлично мјесто у повјести старе Хрватске, Босне и Далмације. За вријеме усташа Ивана и Павла Хрвата он је вјеран присташа Карла маленога, кашње у имугарског претендента Ладислава напуљскога он је врховни капетан земље. Покорив се нужди приешне он 1393. законитом краљу Сигисмунду и краљици Марији вјерност; но у срцу остаје вјеран Ладиславу те у његово име управља као босанског војвода добри и дијели имања. У то вријеме збива се провала Турака на балкански полуострво. Странка Ладислава напуљскога сложи се с непријатељем хришћанства; помоћу њезиног придружје му се 1402. сва Далмација. Глава уроте је Хрвоја, намјесник краља Ладислава. Од тог протураља прима Хрвоја наслов војводе силетскога. Као такав, он је потпуни владалац у овим странама. Странка Ладислава подлегла је до душе, но Хрвоја се покљони на око Сигисмунду, који га обрадовао тиме потврди у свим насловима и частима. Мало за тим напусти га краљ, а Хрвоја се с нова сложи с Турцима те хаметом потуче Сигисмундову војску код Добоја. Она побједа одлучи господство турско на западном балкану. Хрвоја преживи ову побједу само за године. Он умре у априлу г. 1416. „Н. Н.“

(**Ги де Мопаса.**) Један од највећих писаца садашњег доба, умно је оболио и прије неколико дана спроведен је на лијечење у лудницу у Кану. Сви француски, а и страни листови јако жале удар, који је тиме постигао у првом реду француску литературу. И на њему се је испунила она њихова пословица: „Крајности се додирују“, као и Ломброзова теорија, да ђенијалност није далеко од лудила. При томе не можемо — од скорашњих случајева — да се не сјетимо и несрећног Гаршина, који је руској књижевности много обећавао. У нас Срба то се је потврдило на дичном борцу Светозару Милетићу, ијеснику Мити Поговућу и најскорније на тек преминулом учевачу нашем, проф. Мити Петровићу.

На Мопасацу су се од скоро почели опажати знаци лудила и у таквом наступу два пута је покушао извршити самоубијство. Први пут је опалио на себе шест метана из револвера, али се није убио, јер његови млађи бјеху повидили куринуме на патрона. Други пут је хтео да се закоље и ранио се по врати, али му ни тада не дадоше извршити. Болест његову проишлеу великом умном напрезању, особито око романа „Angelus“, кој је у последње вријеме радио: други, онет, наследствености, почем му и мати јако цати од нервозности, а један брат му је такође умро у лудилу.

Свакако, сваки прави пријатељ лијепе књижевности мора жалити тог великог писца, тим више што је он у најмљем добу мушке снаге, у 41 години.

Ту скоро изашао је у српском преводу његов роман „Шер и Жан“, о коме се је наша критика врло повољно изравила.

(**Примјер рубаља.**) Скоро је умро у Египту богати Грк Васали, који је на смрти оставио 5. мил. динара у корист грчке убојне флоте. —

(**Руски државни дуг.**) Главна контрота изнијела је ових дана стање руског државног дуга на дан 1 јануара 1890 године. Према том изводу излази, да има свега са најстаријим зајмом у Холандији 3,936,062,447 рубаља или 10,908,187,341 франак; што значи да је Русија још за 2 и по пута мање дужна по Француска. Са последњим зајмом у Француској износи 2,979 мил. рубаља реитног дуга.

(† **Прока Кнежевић.**) начелник округа црногорског у Србији умро је 7. (19.) о. м. у Зајечару. Пов. Прока родом је из Коренице у Лици. Још као младић од 17 година борио се пуних 26 мјесеци у босанско-ерцеговачком устанку г. 1875., а отуд је с пушком у руци прешао у Србију и борио се даље за ослобођење Српства у другом српско-турском рату год. 1877—78. У Биограду је последије свршио вишу гимназију и правни факултет и ступио у државну службу. Прока је био Србин свим срцем и душом и врло дарежљиве руке за сваку српску ствар. Био је врло поштен човек, добар друг и ваљан, омиљен старешина својих потчињених. Нека његова ожагошена родбина у јуначкој Лици буде утјешена, јер Прока је честито и достојно послужо својој новој отаџбини Србији — и нека му у њезиним њедрама покој вјечни! „Србобран“.

(**Инфлуенца.**) Професор Потнагел проучио је ту скоро у Бечу лекцију о инфлуенци. У тој лекцији Потнагел вели, да је то болест у Јевропу позната од 14. вијекова. Од тога доба било је неколико те болјести у Јевропи. Те су епидемије трајале три до четири године. Болјест је та миазматичко контагиозна и веома опасна за слабе организме, који пате од болјести срца и од туберкулозе. Специфичних средстава против туберкулозе нема, али, по мишљењу професорову треба се чувати да се употребљује сувине много антипирин и антифебрил. Најбоље дејствију средства која узбуђују и окренују, вино, коњак и у неким случајевима дигиталис.

ТЕЛЕГРАМИ БЕЧКОГ „КОР. БИРА“.

ПЕТРОГРАД, 25 јануара. — Бокарски емир јавно је да није Престолашљешки на расположење за пострададе од нероднице сто хиљада рубаља у знак оданости рускоме трону.

БИОГРАД, 25 јануара. — Протопоп Ђурић предложио је исправак к ратном буџету за оружавање и организацију војеног заповједништва. У владинијем круговима изјављује се, да је не могућ повратак краљице Наталије.

БЕЧ, 26 јануара. — Почела је дискусија о субвенцији државној дунавском парабродском друштву. Министар трговине изложио је разлоге економске, политичке и војне у корист пројекта.

БЕРЛИН, 27 јануара. — Умро је италијански посланик Лаунај.

АТИНА, 27 јануара. — Престолашљедница Софија болује од инфлуенце.

АТИНА, 28 јануара. — Под заповјед вице адмирала Стамателаса састављена је ескадра од три оклопнице и четири брода друге класе.

ЛОНДОН, 29 јануара. — Престолни говор наглашује одличне односе Инглеске са свијема државама, и наговјешћује пројект установе локалне владе у Ирланди.

БЕРЛИН, 30 јануара. — Царица је мало обољела од инфлуенце.

БИОГРАД, 30 јануара. — Жива дискусија у скупштини односно прогонства краљице Наталије свршена је. За прелазак на дневни ред гласало је 70 посланика, против дневног реда 21, а 29 устегло се од гласања. Катић је гласовао против дневног реда уз бурно одобравање галерија. Говори се, да ће Катић дати оставку на пресједништво. Такође се говори да ће Ђаја дати оставку.

ПЕТРОГРАД, 29 јануара. — „Н. Време“ јавља да ће се повећати руска војена ескадра у мору пацифику.

ПАРИЗ, 31 јануара. — Француска ескадра у леванту кренула је из Портосајада у сусрет дивизије руске у леванту што се налази у Александрији.

ПЕТРОГРАД, 31 јануара. — Државни санјет онет је одредио 6 милиона за пострададе од нероднице.

БЕРЛИН, 31 јануара. — Царица иде на боље.

О Г Л А С И.

ПОШТАНСКЕ БИЉЕГЕ.

Купујем црногорске поштанске биљеге и отворена писма сваке врсте и количине по највишој цијени, али само чисто, новије, неповарене.

Молим да се понуде шаљу А. Вајсу. Budapest, (Hungarn).

A. Weiss
(3—3) Koronaherczeg utca 7.

ГОСПОДА

која пате од полне слабости нека изводе тражити илустроване брошуре о употреби по проф. Водти конструисаног, у свима државама патентираног галв.-електр. апарата „РЕФЕКТОРА“. Ујемчено неколико нове нече на тијелу. Од већине лекара опробано, препоручивано и одлицирано. У цену се узесно носи. Слободно од царине. Илустроване немачке брошуре шаље бесплатно (у конверти по пријему пошт. марке од 25 пара или 7 новчића) THEO BIERMANN, Elektrotechniker, Wien, I. Schulerstrasse 18. (1—1)

ВЕЛИКА РАСПРОДАЈА!

Њу Јорк и Лондон најесу јевропски континент поштеђели, те је једна велика фабрика сребрних радња принуђена, да цијело своје стовариште за једну врло малу надничарску наплату тако рећи дарује.

Ја сам опумоноћен да овај налог извршим.

ДАРИВАМ

свакоме, био богат или сиромаш, слиједече ствари, за цијену од само 18 франака и то:

- 6 комада најфинијих трпезних ножева од првог инглеског челика.
- 6 комада патентираних американских сребрних виљушката из једног комада.
- 6 комада патентираних сребрних ојидца.
- 12 комада патентираних сребрних ојидца кафених.
- 1 комад патентирани сребрне ојидце за суну.
- 1 комад патентирани сребрне ојидце за млијек, 6 комада инглеских таца.
- 2 комада чирака (свијетлака).
- 1 комад чедила за чај.
- 1 комад цукарни посјача.
- 42 комада.

Сви горе наведени 42 комада врије дили су прије преко 40 фиорина, а сад се добијају за најниже прорачунату цијену од 18 франака. Американско патентирано сребро кроз и кроз је бијели метал, који сребрну боју задржава кроз читавих 25 година, за које гарантирамо.

Најбоље освједочана, да при овоме еспау не постоји никакво varaње, јер се овим јавно обезвјујем, да ћу свакоме ствари поручене, коме се не би допадале, опет натраг примити и принадајућу му новчану суму повратити.

Поред овога, нека нико не пропушти садашњу прилику, да ову дивотну гарнитуру набави.

Особито препоручујем чистоћи прашак за ово посуђе, којег се једна кутија, са напутком, добија за 23 новчића.

P. PERLBERG'S AGENTUR

der verein. amerik. Patent-Silberwaaren-Fabrik. Wien. II. Rembrandtstrasse 33.

И ВОД ИЗ ДОБИВЕНИХ ПИСАМА:

Са Вашом пошиљком од 42 комада за 18 франака потпуно смо задовољни и молимо за другу поруџбину.

ERNST RITTEK v. FUMBE, из Трста

(1—6) GRAF FIDEL KÖNIGSEGG, из Мајсарске

ПЕЧАТИ

од каучука и метала могу се наручити; а печати поручени находе се готови код потписаног.

Цетиње, 1891. Драгутин Ђајин.